

3. Кримінальний кодекс України : за станом на 5 квітня 2001 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2001. – 131 с. – (Бібліотека офіційних видань).
4. Інструкція про порядок залучення працівників органів досудового розслідування поліції та Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України як спеціалістів для участі в проведенні огляду місця події : затверджено Наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1339 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z1392-15>.
5. Про судову експертизу : № 4038-ХІІ за станом на 25 лютого 1994 р. / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 1994. – № 28. – 232 с. – (Закон України).
6. Положення про Експертну службу Міністерства внутрішніх справ України : затверджено Наказом МВС України від 03.11.2015 р. № 1343 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z1390-15>.
7. Про національну поліцію. Закон України від 02.07. 2015 №580 -8.
8. Бергер В.Є. Зразки актів дактилоскопічної і трасологічної експертизи / В.Є. Бергер, Я.Ю. Рибалко. – К.: РВВ МВС УРСР, 1987. – 176 с.

ЗАСЛАВСЬКА Анна ,
здобувач вищої освіти 4 курсу ННЕКІ НАВС,
спеціальність «Право»
Науковий керівник:
СВОБОДА Євгенія Юрївна,
професор кафедри
криміналістичного забезпечення та судових експертиз
ННЕКІ НАВС, к.ю.н., доцент

ОСОБЛИВОСТІ ПОБУДОВИ ТА ФУНКЦІОНУВАННЯ СУДОВО-ЕКСПЕРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В НІМЕЧЧИНІ

Судово-експертна діяльність в Німеччині, як і у інших європейських країнах, полягає в забезпеченні науково обґрунтованого та неупередженого доказування, яке є необхідним для ефективного розслідування кримінальних правопорушень.

Щодо правового регулювання, то в Німеччині немає одного загального національного закону аналогічного українському Закону України «Про судову експертизу», але функціонування експертних служб і діяльність експертів визначається федеральним і земельними законами, стандартами та практикою кримінального розслідування. Сфера діяльності судових експертів у сфері кримінального процесу в Німеччині регулюється розділом VII книги першої Кримінально-процесуального кодексу (Strafprozeßordnung, StPO) (федеральний рівень регулювання). Окремі норми (ст. 161а, 222, 246а, 248, 256 тощо), що стосуються участі експерта в кримінальному судочинстві, містяться і в

інших книгах та розділах Кримінально-процесуального кодексу. Регулювання окремих аспектів судово-експертної діяльності перебуває у віданні місцевих адміністрацій (рівень земель). Що стосується державних та громадських службовців, які залучаються в якості експертів, то до них також застосовуються спеціальні положення закону про державну службу. Якщо вони є членами уряду, то до них застосовуються спеціальні правила, встановлені як на федеральному рівні, так і на рівні земель [1].

Основними суб'єктами судово-експертного забезпечення правоохоронної діяльності в Німеччині є криміналістичні підрозділи (установи, відділи, лабораторії), представлені, головним чином, у структурі Федерального відомства у кримінальних справах (das Bundeskriminalamt – ВКА), хоча подібні підрозділи є в інших державних органах, а також у приватній сфері. Зокрема, криміналістичні дослідження в ФРН здійснюються відповідними підрозділами Митного кримінального відомства Міністерства фінансів (Zollkriminalamt – ZKA), федеральної поліції (Hundespolizei – BPOL) та інших органів, а судово-токсикологічні дослідження можуть проводитися в інститутах судової медицини при університетах [2].

Судово-експертні служби Німеччини організовані на двох рівнях:

федеральний рівень – Федеральне кримінальне бюро Німеччини (ВКА) має власний Інститут криміналістичних досліджень (Forensic Science Institute) з широким технічним потенціалом для проведення всього спектру судових (криміналістичних) експертиз для правоохоронних органів країни та суду.

- рівень земель – в кожній адміністративно-територіальній одиниці «землі» (Hundesland) є своя незалежна судово-експертна лабораторія, а федеральні формування Федерального відомства у кримінальних справах мають власні підрозділи для проведення спеціальних експертиз та досліджень, а також свої бази даних криміналістично значимої інформації.

У німецькому законодавстві відсутня згадка про те, що експертні установи мають бути лише державними, внаслідок чого в країні функціонує мережа як державних, так і недержавних експертних установ. В основному, вони створюються та функціонують при університетах.

Основними судово-експертними установами Німеччини є спеціалізовані заклади переважно державної форми власності на кшталт Інституту судової експертизи (Das Kriminaltechnische Institut) [3]. Такі установи можуть бути створені як при університетах, так і діяти самостійно (наприклад, Institut für Forensische Untersuchungen und Abstammungsgutachten (IFUAG), який проводить судові експертизи та

аналіз ДНК) [4]. У той же час інститути, що провадять судово-експертну діяльність, входять до Німецького товариства судової медицини (Deutsche Gesellschaft für Rechtsmedizin), яке, окрім національних інститутів, об'єднує й судово-експертні установи Австрії та Швейцарії.

Усі вони поділені на три групи за територіальним принципом: північ, до якої входять інститути Берліна, Дортмунда, Дрездена, Дюссельдорфа, Франкфурта, Гіссена, Геттінгена, Гамбурга, Кельна, Любека, Магдебурга, Шверина тощо; південь об'єднує інститути таких міст, як Берн, Женева, Грац, Інсбрук, Єна, Лінц, Мюнхен, Зальцбург, Тюбінген, Ульм і Цюрих; регіональне коло юридичних лікарів Верхнього Рейну включає інститути міст Базель, Франкфурт, Фрайбург, Гейдельберг, Хомбург, Майнц, Саарбрюккен і Страсбург [5].

На прикладі Інституту судової експертизи (Das Kriminaltechnische Institut), який діє при Федеральному відомстві кримінальної поліції Німеччини (Bundeskriminalamt), можна розглянути правові та організаційні аспекти діяльності подібних установ. Він провадить діяльність за 22 спеціалізованими напрямками, серед яких: фізика, хімія, вогнепальна зброя, матеріалознавство, біологія, документознавство, медіа та інформаційні технології, графологія, лінгвістика, ідентифікація аудіозаписів [5].

Цей заклад виконує особливі функції з-поміж інших судово-експертних установ, тому що є одним із провідних у світі не тільки у сфері проведення спеціальних досліджень та експертиз, а й виступає: координатором, розробником, посередником у галузі профільних знань, необхідних для проведення різних експертиз; постачальником обладнання для лабораторій криміналістики у всьому світі; технічним консультантом; розробником нових методів і методик проведення досліджень. Він здійснює експертні дослідження для судово-експертних лабораторій федеральних земель Німеччини, департаментів Федерального відомства кримінальної поліції та Міністерства внутрішніх справ (Bundesministerium des Innern) Німеччини, органів прокуратури та судів. Разом із тим діяльність інституту не обмежується проведенням судово-експертних досліджень, на його базі також здійснюють базову та профільну підготовку експертів, суддів, прокурорів, адвокатів і поліцейських [5].

Певні види експертної діяльності також здійснюють судово-експертні лабораторії, які входять до складу Управлінь кримінальної поліції (Landeskriminalamt), що діють на території 16 федеративних земель, а значить, підпорядковуються безпосередньо Міністерству внутрішніх справ Німеччини [6]. Кожна з лабораторій може проводити ряд експертиз, а також є утримувачем баз даних кримінально значимої інформації, як-от відбитки пальців. Діяльність лабораторій щодо

накопичення інформаційних баз регламентує Розділ 4 Закону «Про Федеральне управління кримінальної поліції та співробітництво уряду Федерації та федеративних земель у кримінальних справах». Безпосередньо судово-експертні дослідження в лабораторіях проводять кваліфіковані поліцейські, яких на період їх здійснення звільняють від виконання інших обов'язків, пов'язаних з оперативно-розшуковою діяльністю та розслідуванням [7].

Варто зазначити, що криміналісти Техніко-криміналістичного інституту в Німеччині не виїжджають на місця подій зі своєї ініціативи, для цього їх повинні запросити правоохоронці тієї землі, де відбувся злочин. У виняткових випадках (за прямою вказівкою МВС ФРН, федерального прокурора або дорученням судового слідчого) співробітники здійснюють техніко-криміналістичне забезпечення розслідування конкретного злочину, але в тісному контакті з кримінальною поліцією землі [8].

На підставі вищезазначеного, можна зробити висновок, що судово-експертна діяльність у Німеччині характеризується відсутністю єдиного кодифікованого закону та водночас високим рівнем нормативного забезпечення через поєднання федерального і земельного регулювання, що забезпечує гнучкість і ефективність функціонування системи. Організаційна структура побудована за дворівневим принципом із провідною роллю Федеральне відомство у кримінальних справах, доповненою мережею регіональних лабораторій і наукових установ, у тому числі при університетах, що сприяє інтеграції науки і практики. Важливою особливістю є поєднання державних і недержавних експертних установ, широкий спектр спеціалізацій та високий рівень технічного і методичного забезпечення, що дозволяє здійснювати комплексні дослідження і підтримувати міжнародний рівень експертної діяльності. Загалом така модель забезпечує об'єктивність, незалежність і наукову обґрунтованість експертних висновків, що є ключовим для ефективного кримінального судочинства.

Список використаних джерел

1. Strafprozessordnung vom 07.04.1987. URL: <https://www.gesetze-im-internet.de/stpo/BJNR006290950.html> (дата звернення: 30.03.2026).
2. Лопата О. А. Міжнародне співробітництво експертної служби МВС України : дис. д-ра філософії в галузі права : 12.00.09. Київ, 2017. 234 с.
3. Das Kriminaltechnische Institut. BKA - Kriminaltechnik. BKA - Startseite. URL: https://www.bka.de/DE/UnsereAufgaben/Ermittlungsunterstuetzung/Kriminaltechnik/kriminaltechnik_node.html (дата звернення: 30.03.2026).
4. Institut für Forensische Untersuchungen und Abstammungsgutachten (IFUAG). URL: <https://www.ifuag.de/de/institut/kontakt>.
5. Горбонос В.В. Правове регулювання статусу судово-експертних установ Німеччини. Науковий вісник Дніпропетровського державного університету

внутрішніх справ. 2020. Т. 4, № 4. С. 250–256. <https://doi.org/10.31733/2078-3566-2019-4-250-256> (дата звернення: 30.03.2026).

6. Сорока С. О., Шпак Ю. В. Європейський досвід організації судово-експертної діяльності. Порівняльно-аналітичне право. 2018. № 3. С. 288–290. URL: https://pap-journal.in.ua/wp-content/uploads/2020/08/3_2018.pdf (дата звернення: 30.03.2026).

7. Gesetz über das Bundeskriminalamt und die Zusammenarbeit des Bundes und der Länder in kriminalpolizeilichen Angelegenheiten vom 01.06.2017. URL: https://www.bka.de/DE/DasBKA/GesetzlicherAuftrag/gesetzlicherauftrag_node.html (дата звернення: 30.03.2026).

8. Любченко С. О., Нізовцев Ю. Ю., Парфило О. А. Система забезпечення судово-експертної діяльності в державах – членах НАТО : наук.-практ. огляд / за заг. ред. О. А. Парфила ; СБУ, Укр. НДІ спец. техніки та суд. експертиз. Київ : АртЕк. 2015. 56 с.

КСЮК Катерина Миколаївна,

здобувач вищої освіти 2 курсу ННЕКІ НАВС,
спеціальність «Право»

Науковий керівник:

ПРИХОДЬКО Юрій Павлович,

професор кафедри
криміналістичного забезпечення та судових експертиз
ННЕКІ НАВС, к.ю.н., доцент

ВИКОРИСТАННЯ НОВІТНІХ КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ВОЄННИХ ЗЛОЧИНІВ

На початку повномасштабного вторгнення, українські правоохоронці зіткнулися з певними новими викликами – розслідуванням воєнних злочинів. Не винятком є і діяльність підрозділів криміналістичного забезпечення, які одні з перших прибувають на місця подій та допомагають виявляти та фіксувати сліди воєнних злочинів. У своїй діяльності відповідні підрозділи не рідко використовують новітні криміналістичні технології, які забезпечують як безпеку особового складу, так і швидке та ефективно розслідування.

На деокупованих територіях та після масованих ракетних (ракетно-дронових) атак, на жаль, дуже часто виникає потреба в ідентифікації загиблих. В умовах, коли виникає така потреба дуже важливо проводити цю ідентифікацію швидко та з мінімальним використанням ресурсів, і саме в таких випадках українським правоохоронцям допомагає ANDE 6S Rapid DNA - революційна технологія яка швидко та ефективно допомагає користувачу ідентифікувати ДНК профіль використовуючи мінімум реагентів, обладнання, а також спеціально підготовлених спеціалістів [1]. Мобільна ДНК-лабораторія дає можливість на місці події оперативно провести дослідження та детальний огляд вилучених біологічних зразків. Крім цього, важливою перевагою є швидке